LAUSUNTO
15.02.2016

Dnro 010/41/15

Eduskunta
Lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

KAA 3/2015 vp Kansalaisaloite lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusasteikon koventamisesta ja LA 21/2015 vp Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta

Pyydettynä lausuntona Helsingin syyttäjänvirasto esittää seuraavaa:

Tavoitteista

Kansalaisaloitteen vaatimuksena on, että

1 Törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä (RL 20:7 §) minimirangaistuksen nostamista 2 vuoteen vankeutta. Käytännön tasolla ehdolliset tuomiot kyseisistä rikoksista jäävät pois, ja vankeus on aina ehdoton.

2 Seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta (RL 20:8a §),
Lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin (RL 20:8b §),
Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen (RL 20:8c §),
Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen (RL 17:18 §),
Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävä kuvan hallussapito (RL 17:19 §)
- rikosten minimirangaistusten nostamista 4 kuukauteen vankeutta. Tällöin jokaisesta lapsiin kohdistuneesta seksuaalirikoksesta jää vähintään merkintä tekijän rikosrekisteriin.

Rikoslain 20 luvun 7 §:n muutosehdotus

Helsingin syyttäjänvirasto pitää esitettyä lähtökohtaisesti perusteltuna, koska yleisen oikeuskäytännön mukaan tuomiot törkeistä lasten seksuaalisista hyväksikäytöistä ovat melko usein ehdollisia vankeusrangaistuksia, joita voidaan pitää teon vakavuus sekä sen haitallisuus ja aiheutettu kärsimys huomioon ottaen liian lievänä rangaistuksena.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 318 00181 Helsinki	Porkkalankatu 13, 6. krs 00180 Helsinki	029 56 22100	029 56 22203	helsinki.sy@oikeus.fi

Asiassa on kuitenkin otettava huomioon, että

Kohta 1

a) Rikoslain 6 luvun 4 §:n mukaan rangaistus on mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttimiin sekä rikoksesta ilmenevään tekijän syyllisyyteen.

b) Rikoslain 6 luvun 9 §:n mukaan määräaikainen, enintään kahden vuoden vankeusrangaistus voidaan määrätä ehdolliseksi (ehdollinen vankeus), jollei rikoksen vakavuus, rikoksesta ilmenevä tekijän syyllisyys tai tekijän aikaisempi rikollisuus edellytä ehdottomaan vankeuteen tuomitsemista.

c) Tuomioistuimella on lisäksi oikeus harkita, että myös alle kahden vuoden vankeusrangaistus voi, tiettyjen edellytysten täyttyessä, olla ehdoton vankeusrangaistus.

Yhteenveto kohta 1

Rikoslain 20 luvun 2 §:n 3 kohdan mukaan törkeästä raiskauksesta tulee tuomita vankeutta vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta, kun teon kohteena on alle 18-vuotias lapsi. Lisäksi teon tulee olla kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Rikoslain 20 luvun 7 §, törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tulee rangaistuksen mittaaminen saattaa samalle tasolle kuin rikoslain 20 luvun 2 §:ssä törkeän raiskauksen rangaistusasteikko.

Mikäli kansalaisaloitteen tarkoituksena on, että rikoslain 20 luvun 7 §:n muutos johtaisi siihen, että tuomittu rangaistus - vaikka se olisi minimirangaistuksena tasan kaksi vuotta - on ehdoton, on ehdotettu pykälämuutos ristiriidassa rikoslain 6 luvun 9 §:n kanssa, jonka perusteella tuomioistuimella on antaessaan kahden vuoden vankeusrangaistus mahdollisuus harkita, määrätäänkö tuomittu rangaistus ehdolliseksi vai ehdottomaksi. Tästä johtuen mainitun pykälän muutos esitetyllä tavalla ei johda toivottuun lopputulokseen.

Kohta 2

Neljän kuukauden vähimmäisrangaistukset liittyvät rikoslaissa rikoksiin, joissa enimmäisrangaistus on yleensä neljä vuotta vankeutta. Kansalaisaloitteessa vaadittu neljän kuukauden vähimmäisrangaistus rikoksista, joiden enimmäisrangaistus on vuosi taikka kaksi vuotta vankeutta, on ristiriidassa rikoslain rangaistus rangaistusasteikkosystematiikan kanssa. Koska lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat erityisen moitittavia, tulisi vähimmäisrangaistus säätää vankeusrangaistuksen yleiseen minimiin eli 14 päivään tuon ehdotetun neljän kuukauden sijasta

Seksuaalipalvelujen ostamisen nuorelta (RL 20:8 a §) rangaistusasteikoksi tulisi säätää vankeuden yleinen minimi. Samalla enimmäisrangaistusta tulisi korottaa 1 vuoteen 6 kuukauteen tai kahteen vuoteen vankeutta. Tämä vaikuttaisi myös vanhentumisaikaan: nythän teko vanhentuu 2 vuodessa, mikä on usein liian vähän rikossarjoissa, mutta vähintään 1 vuoteen 6 kuukauteen ankaroittamisen myötä vanhentumisaika pitenisi 5 vuoteen. Seksuaalirikossarjoissa näitä seksuaalipalvelujen ostamisia nuorilta on päässyt vanhentumaan liian lyhyen vanhentumis-

ajan vuoksi.

Myös lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin (RL 20:8 b §) rangaistusasteikko tulisi ankaroittaa vähintään 1 vuoteen 6 kuukauteen taikka kahteen vuoteen. Tämä vaikuttaisi edellä kerrotulla tavalla rikoksen vanhentumiseen. Seksuaalirikossarjoissa houkuttelutekoja on päässyt vanhentumaan liian lyhyen vanhentumisajan vuoksi.

Koska sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraamisen (RL 20:8 c §) rangaistusasteikko on tällä hetkellä sakosta kahteen vuotta vankeutta, tulisi tämän kriminalisoinnin vähimmäisrangaistus edellä esitetyllä tavalla nostaa vankeuden yleiseen minimiin.

Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämistä (RL 17:18 §) koskevan rangaistusasteikon vähimmäisrangaistukseksi tulisi säätää vankeuden yleinen minimi.

Samalla tulisi ankaroittaa sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidon (RL 17 luku 19 §) vähimmäisrangaistus vankeuden yleiseen minimiin, mutta ankaroittaa myös enimmäisrangaistusta 1 vuoteen 6 kuukauteen taikka 2 vuoteen. Edellä mainittujen tekojen taustalla on lähes aina tosiasiallisesti jonkinasteinen lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö.

Edellä kuvattu menettely ratkaisisi myös rikosrekisteriongelman. Voimassa olevan lain (laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä; 504/2002) 3 §:n mukaan työnantajan tulee pyytää henkilöltä nähtäväksi ote rikosrekisteristä, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu pysyväisluonteisesti ja olennaisesti ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa. Tällaisiin tehtäviin haettaessa pyydetystä rikosrekisteriotteesta näkyvät siis sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidon ja sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämisen sakkorangaistuksetkin, mutta eivät tavallisessa rikosrekisteriotteessa, joita tuomioistuimissa käytetään.

Yrjö Reenilä
kihlakunnansyyttäjä